

MALP

Mange måder at lære på

Et forskningsbaseret udviklings samarbejde
mellem Vejle Kommune og Universe Research Lab

Resumé
December 2009
Sønderborg, Danmark

UNIVERSE
RESEARCH
LAB

MALP

Mange måder at lære på

Et forskningsbaseret udviklings samarbejde
mellem Vejle Kommune og Universe Research Lab

Projektets styregruppe

- Anette Jensen
Skolechef, Vejle Kommune (formand)
- Elin Aggeboe
Konsulent i skoleafdelingen, Vejle Kommune
- Frans Ørsted Andersen
Ekstern forsker, Universe Research Lab
- Tatiana Chemi,
Forsker, Universe Research Lab
- Jens Jørgen Christensen
Skoleleder Petersmindeskolen, Vejle Kommune
- Ina Fejring,
Økonomisk konsulent i, Vejle Kommune
- Eva Glæsner,
Viceskolechef, Vejle Kommune
- Rikke Vagn Hansen,
Lærer, Formand for Vejle Lærerkreds
- Anders Holm,
Konsulent i skoleafdelingen, Vejle Kommune
- Henrik Jacobsen, (projektleder)
Forsker, Universe Research Lab
- Mette D. Johansen,
Formand for BUPL, Kreds Vejle
- Jørgen Juul, Lærerruddannelsen i Jelling,
University College Lillebælt
- Anne Kirketerp Linstad,
Ekstern Forsker, Universe Research Lab
- Hans Henrik Knoop,
Forskningsdirektør, Universe Research Lab
- Christina Hedegaard Lüthi,
Forsker, Universe Research Lab
- Villy Raahauge,
Skoleleder Egtved Skole, Vejle Kommune
- Ole Robenhagen,
Leder af PPR, Vejle Kommune
- Claus Svold,
Børn- og Ungedirektør, Vejle Kommune

Om Vejle Kommune

Projektet "Mange Måder At Lære På" startede medio 2008 og er indtil videre planlagt at køre frem til medio 2011. Projektet omfatter alle skoler i Vejle Kommune, i alt: 35 skoler med over 1700 lærere/skolepædagoger, over 120 ledere og godt 12.000 elever.

"Mange måder at lære på" er iværksat af Vejle Kommunes skolevæsen af flere grunde: Dels ønskede kommunen at give hele skolevæsenet en mulighed for udvikling, som lå udover det sædvanlige, dels ønskede man at styrke oplevelsen af at være blevet ét skolevæsen efter kommunesammenlægningen, og endelig ønskede man, at alle kommunens skoler skulle have mulighed for at stifte nærmere bekendtskab med den videnskab, der blev anvendt i Tv-programmerne Plan B, hvor læreren samt tre af ni elever kom fra den nuværende Vejle Kommune, og SKOLEN, der foregik på en af Vejles folkeskoler, Gauerlund Skole.

Læs mere på: <http://www.skole.vejle.dk/page30668.aspx>

Om Universe Research Lab

I Universe Research Lab arbejder man fokuseret på at kombinere teori og praksis ved at lade forskere og praktikere arbejde sammen om forskning og praksisudvikling. Forskningsmæssigt beskæftiger man sig bl.a. med komplementære sammenhænge mellem læring og livsglæde, mellem kreativitet og livsglæde, mellem kreativitet og social ansvarlighed, mellem individualitet og fællesskab og mellem leg og læring.

Læs mere på: www.universereseearchlab.dk

Resumé

Denne rapport beskriver 1. fase af det forskningsbaserede udviklingsprojekt "Mange Måder At Lære På", som gennemføres i samarbejde mellem Vejle Kommune og Universe Research Lab.

Projektet er planlagt til at løbe over to år og startede medio august 2008. Samtlige skoler i Vejle Kommune deltager i projektet, hvilket betyder, at godt 12.000 elever, og ca. 1.700 professionelle lærere, skolepædagoger og ledere er involverede i dels udviklingsprojekter, som har til formål at styrke skolernes arbejdsvilkår, trivsel og faglighed, dels pædagogiske forskningsprojekter rettet mod at bidrage med ny viden om læring, kreativitet, undervisning og innovation.

Projektet tager udgangspunkt i et politisk ønske om at skabe rammer for en endnu mere differentieret pædagogik, som i højere grad kan imødekomme elevers forskelligheder, og i dette øjemed tages den nyeste viden om læring og pædagogik i brug.

Projektet er designet, så der i udgangspunktet fokuseres på nogle af de allervigtigste forudsætninger for at trives og fungere professionelt/ledelsesmæssigt i skolen. Konkret anvendes webbaserede surveys omfattende op til 12 hovedkategorier vedr. oplevelsen af hverdagen som elev, professionel eller leder i skolen:

- *Fysiske omgivelser* (elever, professionelle og ledere)
- *Fysisk sundhed* (elever, professionelle og ledere)
- *Valgfrihed, kontrol over egen situation og tryghed* (elever, professionelle og ledere)
- *Faglig, personlig og social udvikling / læring* (elever, professionelle og ledere)
- *Individuelle styrker og svagheder* (professionelle og ledere)
- *Tryghed og engagement* (elever, professionelle og ledere)

- *Kreativitet* (professionelle og ledere)
- *Social ansvarlighed* (professionelle og ledere)
- *Kommunikation* (elever, professionelle og ledere)
- *Undervisningens organisering og klasseledelse* (elever, professionelle og ledere)
- *Organisering og ledelse* (professionelle og ledere)
- *Indsats og udbytte* (elever, professionelle og ledere)

Alle spørgekategorier er således udtryk for *kvaliteter*, som fra et opdateret videnskabeligt perspektiv bør være til stede i hverdagen. Bemærk, at det er *kvaliteter, som befordrer og beriger arbejdet som professionel/leder i samme øjeblik, de optræder*, og som derfor *kan forventes at være positivt selvforstærkende i hverdagen*, hvis man er opmærksom på / tilgodeser dem, hvilket i princippet står enhver involveret helt frit for.

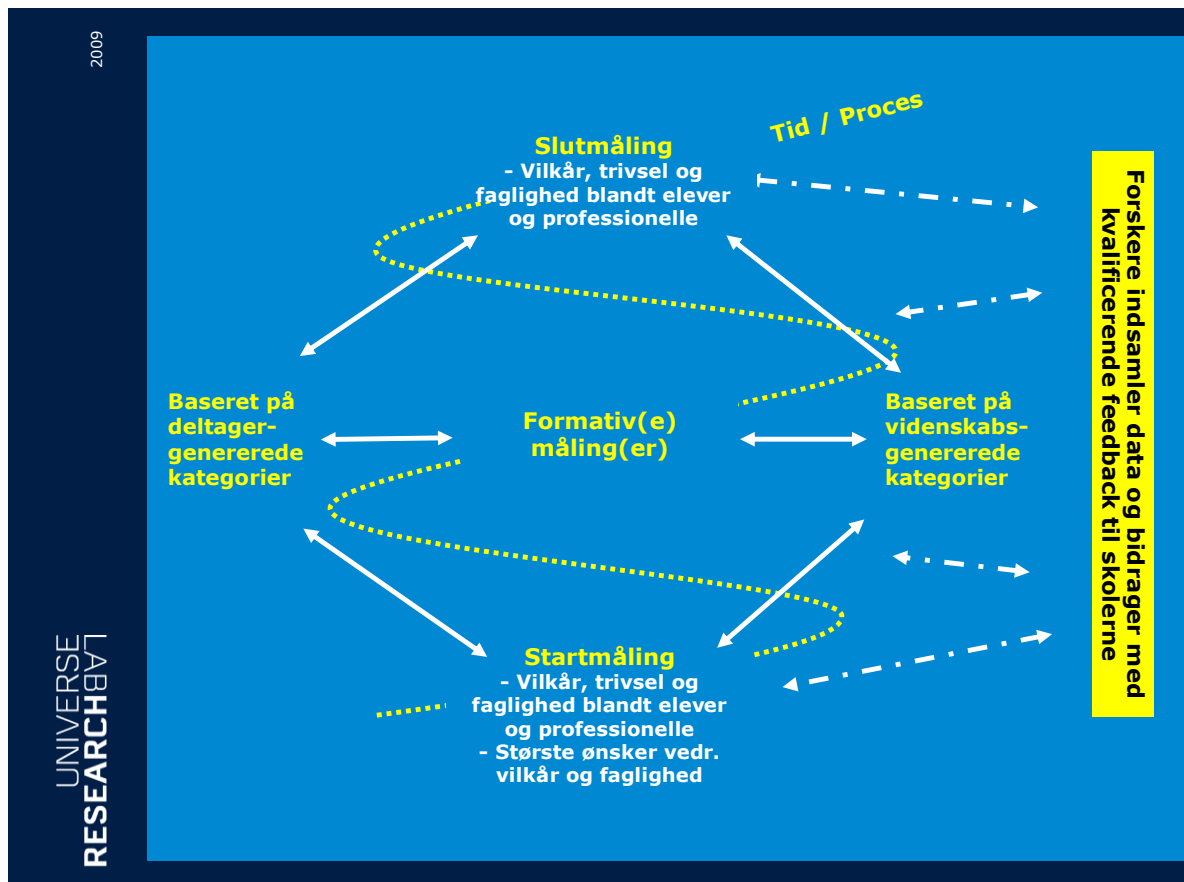
Projektet er inddelt i tre faser:

- **I 1. fase – primo 2009 til medio 2009** – gennemførte alle elever, lærere, skolepædagoger og ledere webbaserede surveys. På baggrund af resultater fra disse er der afholdt fortolkningsmøder på de enkelte skoler, hvor lærere, skolepædagoger og ledere ud fra egne lokale scorer har kortlagt styrker og behov vedr. arbejdsvilkår og trivsel og herefter har udarbejdet strategiske anbefalinger vedr. videre udvikling af egen skole. Dette har samlet set givet projektet en stærk faglig og demokratisk legitimitet ved, at alle professionelle har haft én stemme i såvel etableringen af det fælles datagrundlag som i de lokale fortolkninger heraf. **Nærværende rapport er forskernes bud på et**

samlet billede, og rapporten kan således betragtes som et overordnet supplement til de lokale projekter, og som et samlet billede i sin egen ret.

- **I 2. fase – medio 2009 til ultimo 2010** – skal en bred vifte af tiltag på grundlag af skolernes anbefalinger gennemføres på skolerne. Idéen er her primært, at skolerne – ved at have set sig selv via fortolkningen af de besvarede spørgeskemaer – har mulighed for i højere grad end ellers at prioritere dét, de er kommet frem til, og som er virkelig vigtigt for dem.
- **I 3. fase – ultimo 2010/primo 2011** – skal skolernes udvikling gennem den toårige projektperiode beskrives, evalueres med henblik på strategisk at sikre fortsat hensyn til dét, som fungerer godt såvel som til de behov, som evt. vil vise sig.

Projektets faser og -forskningselementer er illustreret i følgende model:

Undervejs gennem hele projektperioden er Vejle Kommunes forvaltning og konsulenter samt eksterne forskere og konsulenter involverede i en bred vifte af samarbejder med skolerne.

Vigtige resultater fra 1. fases surveys: Elever 0. – 3. klasse

Med en **høj gennemsnitsscore** antyder tallene, at der ifølge eleverne leveres **rigtig megen god undervisning i folkeskolen**. Elevernes besvarelser tyder på, at de har oplevet skolen som et rart, "sjovt" og trygt sted, hvilket kan betragtes som forudsætninger for engagement. Elevernes engagement er tilsyneladende også højt, ligesom deres bestræbelser anerkendes. Eleverne lader til at finde undervisningen meningsfuld og oplever, at tilbudte læringsformer såsom arbejde i par og selvstændigt arbejde i særlig grad styrker deres læring. Som udgangspunkt har eleverne i 0. – 3. klasse således gode forudsætninger for at opnå fordybelse, engagement og mening i deres skolehverdag.

Der er dog også en række **områder, som indikerer behov for videreudvikling**. Elevernes besvarelser tyder således på,

- at de er **knap så friske** i timerne, som de burde være;
- at **mobning** fylder for meget for nogen (vurderet ud fra frekvenstabeller i Bilag 8.1., hvoraf fremgår at ca. 5% af eleverne, dvs. ca. et barn i hver klasse, er stærkt hæmmet af frygten for mobning, og en større gruppe i mindre grad);
- at det er for **svært at koncentrere sig**;
- at der er lidt for megen **kedsomhed**, dvs. tid, hvor eleverne ikke lærer så meget, som de kunne;

- at der er lidt for mange **elever, som ikke får den hjælp, de har brug for**, når undervisningen er svær for dem.

Vigtige resultater fra 1. fases surveys: Elever 4. – 10. klasse

Samlet set ser det stadig **pænt** ud, men som i mange tidligere undersøgelser ser det også her ud til, at trivlsen i skolen falder lidt i takt med, at eleverne bliver ældre. Gennemsnitsscoren er således faldet og ligger ca. en halv score under de små elevers. Korrelationsanalyser viser endvidere, at der er en svag, men signifikant *negativ* korrelation mellem elevernes alder og trivsel på næsten alle områder, hvilket bekræfter tidligere undersøgelser, som også har peget på denne tendens. Om det skyldes biologiske forhold, kultur, samfundsforhold eller skolen, kan vi ikke for nærværende sige noget om ud fra denne undersøgelse.

Trivslens udtryk via hovedkategorien "**basale positive emotioner**" (dvs. forudsætninger for læring og kreativitet i skolen) **scores samlet set højest**, mens hovedkategorien engagement (dvs. undersøgelsens mest direkte udtryk for pædagogisk effektivitet / nydelsesfuld læring) scorer lavest.

Frikvartererne og trygheden i timerne ser ud til at være de områder, hvor eleverne er **mest enige**.

Spørgsmål vedr. fysiske rammer, **mobning, sværhedsgrad og udbytte af at arbejde alene i undervisningen** ser ud til at være de områder, hvor eleverne er **mest uenige**.

Vigtige resultater fra 1. fases surveys: Lærere og skolepædagoger

Samlet set bedømmer lærerne og skolepædagogerne deres arbejdsvilkår som "nogenlunde, men heller ikke mere" – og dette med stor variation de enkelte områder imellem. I den positi-

ve ende ses således bl.a., at 76% af alle deltagende lærere og skolepædagoger samlet set er glade for deres arbejde (score 6 eller 7), og at yderligere 14 % er tæt på at være det (score 5). I den modsatte ende ses, at kun 30 % oplever i høj grad (score 6 eller 7), at eleverne kan koncentrere sig i undervisningen. Mange oplever en grad af mobning blandt eleverne, og mange har åbenbart svært ved løbende at følge med i, hvor godt de klarer det pædagogiske arbejde.

Andre områder, som umiddelbart påkalder sig et stort behov for opmærksomhed, omfatter de professionelles valgfrihed, kontrol og tryghed i hverdagen samt nødvendigheden af en bedre balance mellem opgaver og ressourcer. Særligt gode arbejdsvilkår kommer til udtryk i form af tryghed og engagement, egen kreativitet, elevernes såvel som egen udvikling/læring samt oplevelsen af tilfredsstillende forhold mellem arbejdsindsats og udbytte.

Lærerne og skolepædagogerne vurderer på en række områder deres egne vilkår som værende markant ringere, end skoleledere vurderer *deres* egne arbejdsvilkår. Dette kommer særligt til udtryk i forhold til valgfrihed, kontrol over egen situation og tryghed, samt i forhold til organisering og ledelse. Endvidere lader det til, at lærere og skolepædagoger vurderer elevernes vilkår for trivsel dårligere, end deres egne. Dette kommer eksempelvis umiddelbart til udtryk, når elevernes tryghed, engagement og kommunikation tematiseres.

Dette kunne altså samlet set umiddelbart give indtryk af, at ledere har det bedst i skolen, at lærere og skolepædagoger har det næstbedst, og at eleverne har det dårligst, men hvis vi kigger nærmere på elevernes på mange måder positive scorer ovenfor, tyder meget dog på, at denne hypotese om "demokratisk hakkeorden" ikke holder. Eleverne er som vist på mange måder rigtig glade for at gå i skole.

Vigtige resultater fra 1. fases surveys: Ledere

Samlet set må man sige, at lederne i Vejle Kommunes skoler giver udtryk for at have det godt. De har som gruppe ganske vist en noget blandet oplevelse af deres fysiske omgivelser, den fysiske sundhed trænger til en kærlig hånd, der er for mange upædagogiske forstyrrelser og administrative forstoppelser i hverdagen, og det kniber med at afstemme opgaver med resourcer – men derudover må man sige, at lederne giver udtryk for at bestride attraktive jobs.

Specifikt oplever lederne som gruppe store frihedsgrader i hverdagen, en høj grad af personlig, social og faglig udvikling, at de i vid udstrækning kan udfolde deres individuelle styrker, og i det hele taget en meget tryk hverdag. Selvfølgelig må dette ikke skygge for ovennævnte behov – såvel som for en lang række andre behov som den enkelte leder kan stå med i hverdagen – men samlet set har Vejle Kommune tilsyneladende en pædagogisk ledergruppe, som både kan og er villig til at bære folkeskolen langt ind i fremtiden.

Vigtige anbefalinger fra forskerne – samstemt for elever, lærere, skolepædagoger og ledere:

- at **forbedre, eller erstatte, skolernes fysiske rammer**, hvor det er nødvendigt – det bemærkes her, at lederne gennemsnitligt vurderer de fysiske rammer som noget bedre end medarbejderne gør, hvilket giver anledning til drøftelser
- at **forbedre forhold vedr. fysisk sundhed**, hvor det er nødvendigt – fx svarer dét at være træt på arbejdet til at køre i en bil med halvflade dæk - det kan/bør overvejes, hvordan der fx kan etableres bedre muligheder for at øge fysiske (fælles) aktiviteter, bedre adgang til sund mad og bedre muligheder for at holde nødvendige pauser
- at **forbedre mulighederne for at ledere, lærere og skolepædagoger kan handle konstruktivt i tilfælde af overbelastning** ved
  - enten hurtigt at kunne tilegne sig øget kompetence og derved "vokse med opgaven"
  - eller hurtigt at kunne få aflastning så man ikke stresses længerevarende (hvilket er sygdomsfremkaldende)
- at **forbedre mulighederne for at kunne handle konstruktivt i forhold til opgaver, som ikke umiddelbart giver mening**, så de
  - enten bliver meningsfulde/velbegrundede
  - eller opgives
- at **forbedre mulighederne for relevant løbende kompetenceudvikling** for lærere, skolepædagoger og ledere
- at **forbedre mulighederne for ro, kontinuitet og færdiggørelse af igangsatte projekter**
- at forbedre **mulighederne for spændende undervisning** yderligere ved samstemt i højere grad at tage hensyn til
  - elevernes behov for at forstå både den langsigtede relevans og opleve umiddelbar brugbarhed, af dét, der læres i skolen (også elever glemmer i vid udstrækning dét, de ikke bruger)

- elevernes individuelle styrker – herunder fx deres talentprofiler, foretrukne måder at lære på (læringsstile) og karakterstyrker
  - lærernes og skolepædagogernes foretrukne måde at undervise på – herunder fx deres talentprofiler, foretrukne måder at lære på (læringsstile) og karakterstyrker
  - lærernes og skolepædagogernes behov for umiddelbar adgang til nye teorier, metoder og redskaber, når der er brug for det
  - lærernes og skolepædagogernes behov for feedback på arbejdspræstationer
  - elevernes behov for at koncentrere sig i undervisningen – ved at give elever bedre indsigt i, hvordan de selv, hver især, kan bidrage til dette
  - elevernes behov for selv at kunne være kreative i undervisningen
  - lærernes og skolepædagogernes behov for at have skræddersyede tilbud til elever, som har brug for noget ekstra (fx større udfordringer eller mere hjælp) for at kunne koncentrere sig – herunder måske en bredere afklaring af specialområder/specialtilbud på skolerne
  - elevernes behov for kommunikations- /og konfliktløsningskompetence
  - lærernes og skolepædagogerne behov for kommunikations- /og konfliktløsningskompetence
- at fastholde, og på relevante områder intensivere, **indsatsen mod mobning**
  - at **afstemme forhold mellem udfordringer/opgaver og kompetencer/ressourcer bedre**
  - at **lederne bør overveje, hvordan lærerne og skolepædagogerne kan støttes, inspireres og udfordres endnu mere konstruktivt**, når der er brug for det
  - at **forvaltningen bør overveje, hvordan lederne kan støttes, inspireres og udfordres endnu mere konstruktivt**, når der er brug for det

